

TÆT PÅ

KONTAKT - INTERVIEW

En samtale mellem Ole Andersen og Otto Busch - har givet sig udtryk i følgende:

Blandt bakkeål og rigtige ål som dreng i Kibæk for 65 år siden.

Med stok og en karakteristisk hat skrider han gennem Kibæks gader på sin daglige spadseretur. Høj og rank med en holdning, der ganske står i modsætning til hans beskedne væsen og vennesæle indstilling, er han en ganske flot fyr at se på. Det synes langt flere end hans egen kone! Navnet er Otto Busch, og han har passeret mange runde år, uden at andre har skrevet en linje om ham, mens han selv som redaktør for Ugeposten og som meddeler til Herning Folkeblad har tegnet et utal af portrætter, når folk passerede en rund grænse. Men ve den, der ønskede at skrive om ham selv. Han ville forvandle en vennesæl personlighed til en uven. "Ikke et ord om mig, men gerne om min by," er hans motto. Og da han er en god fortæller med en fortræffelig hukommelse og en fin næse for detaljen, der gør en god historie bedre, har det været en sand fornøjelse at lytte til hans beretninger om en svunden tid. At fornøjelsen så blev til et hestearbejde, da der skulle sorteres i indtrykkene, er en ganske anden historie. Hvad skulle udelades? Valget har været vanskeligt, men et resultat skulle nås, hvor ufuldkomment det end må synes.

-0-0-0-0-0-0-0-0-

I vid omkreds strakte heden sig, da niårige Otto Busch i 1916 kom fra det fede Bjerre herred til det magre landskab omkring Kibæk. Sine steder smøg heden sig helt ind til byens hovedgade, og Klintebakken var ubrudt hede helt ud til Olling, hvor Damgården, der i dag ejes af Laurits Boysen, var den første opdyrkede ejendom. Midt i landskabet lå en lille, stråtækt bygning, nærmest det man forstår ved en rønne. En dag, den niårige dreng var på

jagt med sin far, vovede han sig hen til rønnen for at kigge ind. I et lille værelse stod nogle lange borde og bænke, der var en bilæggerovn, og så var der endnu et lille værelse. Så lidt skulle der til for at udgøre en skole i hine tider, for det var Olling gamle skole, den lille Otto Busch kiggede ind i, da han strakte hals ved vinduet. Et klasseværelse og et rum til læreren, det var alt.

Selv gik han i skole i Kibæk, hvor der var hele fire klasser, en lærer og en lærerinde. Ved ankomsten til skolen skulle han hos lærerinden prøves i staveord for at blive rigtig placeret. "Du hører ikke til hos mig, du skal ind til læreren," lød kendelsen efter staveprøven, og derved blev det. Jo, vist var der også prøver til dengang!

-o-o-o-o-o-o-o-o-

Naturen lå åben for en eventyrlysten ungersvend, og den blev brugt i det omfang, pligterne i skole og hjemme tillod det. Von å var på den tid eventyrlig dejlig, som den i den skære sommer lå med blomstrende enge, der strakte sig til hederanden. Hemmeligheden bag de frodige enge var en række stemmeværker, der satte vandet op i en overrislingskanal, som gik langs med åen. For hedegårdene var systemet af overrislingskanaler af uvurderlig betydning. Dette vandingsystem, der i dag er borte, gik langt østerfra fra Harreskov vesterud til Troldhede. Von ås fiskerigdom var legendarisk. Når stigbordene blev sat, gik både bækørred og havørred op i kanalerne, og så fik byens og egnens knægte travlt. For et mylder af levende væsener der dog var samlet i kanalens vand. Udover ørreder var der ål, gedder, aborrer og de sjove vårfluelarver med deres af småsten pansrede bagkrop. Hvilken fangst kunne der dog gøres med de bare hænder, når der blev lukket for vandet, så der bare blev nogle pytter tilbage. Børnene, som levede tæt op ad naturen i tiden op til 1920, blev også kendt med bakkelandets "ål", de mange hugorme, der dengang trivedes talrigt helt ind i Kibæk by. Således var der på vestsiden af Solbakken, den eneste navngivne gade i den tids Kibæk, kun få huse, mens lyng- og fyrreklædte åbne områder nåede frem til gaden. I disse åbne naturområder holdt hugormene til, ja, langs Vester Alle, der var en ubebygget grusvej, lå der et lyngklædt dige. Det første hus på Ollingvej blev udstykket i 1920 fra købmand Vilhelm Merrilds ejendom, der i dag ejes af Alma Jensen, som Nr. Bredgade nr. 14. Det tilhørte postbud Jens Busch, og blev Ottos barndomshjem.

-0-0-0-0-0-0-0-0-

Var man rejst fra Kibæk i tiden op mod 1920 og vendte tilbage i dag, ville genkendelsens glæde kun lyse op et eneste sted. Beboelsen langs Jernbanegade er kun ganske lidt ændret i forhold til dengang. Dog er stationsforstanderens store have nu forvandlet til parkeringsplads, men ellers ligner gaden sig selv, når man vender ryggen til stationen. Frem for blikket toner markedspladsen, der netop var flyttet fra området ved Bredmoses Trælasthanhandel til arealerne bag doktorboligen for enden af gaden. To gange årlig fandt de store markeder sted. Mennesker af enhver art trængtes på markedspladsen, hvor oplevelserne for byens børn på samme tid var spændende, ophidsende og morsomme. Gøglerne råbte op om deres kunster eller deres mærkværdigheder, som kunne beses for en ringe pris, kagekoner falbød deres hjemmelavede kringler, der blev givet håndslag og drukket lidkøb, så det var en lyst. Og egnens tørstige sjæle fik ofte tørsten slukket så grundigt, at højroset tale gik over i slående argumenter. På markedet var der beværtningsstuer med særskilt bevilling, og lige ved siden af lå kroen, der også havde spiritusbevilling frem til 1919, hvor Indre Mission købte den og tørlagde den. Spiritus var i den periode, hvor krigen 1914 til 1918 havde skabt vældige formuer hos handelsmænd og mange landboer, nærmest en forbandelse for egnen. Drukkenskab var årsag til mange ulykker med slagsmål og ruinerede hjem til følge. Det var baggrunden for, at missionen greb ind, efter at der var gået en vækkelse over egnen.

Den positive side af Kibæk Gjæstgivergårds virke skal ikke glemmes. Gjæstgivergården, der kom til byen samtidig med jernbanen omkring 1882, blev af sin sidste ejer inden "systemsiftet" i 1919 Steffen Jensen gjort til et kendt madsted. Her opslog handelsrejsende deres flere dage lange hovedkvarter, når de skulle rundt med deres tilbud til egnens købmænd. Den fine forplejning tiltrak dem, og ligeledes den gode service. Gårdskarlen Karl Eriksen, sørgede nemlig for at de handelsrejsende med hesteforspand blev kørt rundt til købmændene i Skarrild, Karstoft og andre steder på egnen, så de ikke behøvede at bekymre sig om den del af deres opgave. Første vært efter at gjæstgivergården blev til Missionshotellet var fru Jensen, der havde to piger og en flot Hork auto, en af de første biler, der kørte i området.

-0-0-0-0-0-0-0-0-

På Kibæk station regerede stationsforstander S.S. Wellendorff, der undertiden kunne glemme, han ikke længere var aktiv officer, mens han ved andre lejligheder kunne yde sit bidrag til almen lystighed. Således var det skik, at det meste af byens befolkning, store som små, unge som gamle, stillede på jernbanestationen nytårsaften. Karlene havde medbragt jagtgeværer, og var stationsforstanderen i sit gode lune, lagde han nogle signalbomber på sporet, når halv ni toget skulle køre. Karlene fyrede deres geværer af, toget bragte bomberne til lydelig eksplosion, og alt folket, såvel passagerer som tilløbende, råbte hurra. Ikke alene nytårsaften var halv ni togets afgang en begivenhed. Nej, igennem året kom folk i stort tal ned for at se, hvem der nu var med toget, veksle bemærkninger med passagererne, der hang ud af vinduerne for at fortælle og høre nyt. Opholdet på stationen var langvarigt med mange rangeringer, fordi vogne med brunkul, med slagtervarer og andet skulle kobles til. Rangeringerne kunne vare i halve timer. For den, der i dag kender Kibæk station som en spøgelsesstation uden bemanning, kan det være svært at forestille sig hine tiders liv. Udover stationsforstanderen var der knyttet en trafikassistent, et par elever, en stationsarbejder og to portører til stationens faste personale. Dertil kom baneformand, næstformand og en arbejdskolonne på fem til seks mand. Vist herskede der liv på stationen, og da stationsforstanderen også havde posten under sig, blev ventesalen brugt som sorteringshal for de syv landposte, der gik ud fra Kibæk.

På en regnvejrsdag kunne det være forbundet med store ulemper at skulle hen til stationen, idet Jernbanegade da blev forvandlet til en halv meter dyb mudder, når det var værst. Så lejede man et hesteforspand, der med en sneskraber ryddede en sti gennem mudderet. Ikke altid var jernbanen lige stor en fornøjelse at have med at gøre. Vinterdage med voldsom sne kørte toget ofte fast i kurven, og så blev byens befolkning opfordret til med skovle at grave toget fri. Af og til voldte det ulykker, når toget med sneplov foran slap fri af driverne og ramte en arbejdskolonne, der ikke kom af vejen i tide.

-0-0-0-0-0-0-0-0-

Mulighederne for oplevelser, der kunne præge en dreng for livet, var langt fra udtømt med det nævnte. Bredmose Trælasthandels store brændestabler var en yndet farlig legeplads. Mølledammen, der dengang var dybere end i dag, var en anden tumbleplads. I dammen havde købmand Merrild en båd, og den kunne vi drenge låne, når vi spurgte om forlov! Otto Busch lader en hånd glide hen over panden som for at kalde erindringen knivskarpt frem.

Og så sagde købmanden med sin lidt gnækkende stemme: "Jo, det må I godt, men I må ikke lave ulykker!" I 1919 tog sognepræst Axel Malmstrøm, senere biskop, initiativ til at oprette et korps af de grønne spejdere. Boghandler Alfred Hjøllund blev tropsfører og Peder Damgård Jensen og David Huda var tropsassistenter. En sommerlejr ved Årgab printede sig særlig fast. Turen gik med tog til Ringkøbing, hvorfra hjuldamperen "Prins Hamlet" stampede over fjordens vande til Nr. Lyngvig. Herfra gik det til fods til lejrpladsen ved Årgab. Krigen, der netop et halvt år i forvejen var slut, sendte endnu meget af sit djævelskab i land i form af miner. En morgen lå der en hornmine på stranden stadig fuld af dødbringende eksplosivitet. Et par af lejrdelegerne pillede lidt ved den, men det medførte totalt forbud mod at komme på stranden. Næste morgen sprængtes minen af militære eksperter med et tordnende brag, og resterne bruges i dag som indsamlingsbøsse i en af vore byer.

-0-0-0-0-0-0-0-0-

Menneskene i Kibæk var så mange slags, men byen prægedes i årevis af et skarpt skel mellem de rettroende missionsfolk og de mindre rettroende, der samledes i forsamlingshuset. Skellet var ofte stærkt føleligt, men alligevel kendte man hinanden på godt og ondt. Der var mange dejlige forbindelser folk imellem, og der var meget at høre på for nysgerrige drenge. Mange tidligere landmænd havde bosat sig på Solbakken, og de havde en fin skik med at holde aftensæde hos hinanden. Konerne kom med deres store strikkegarnnøgler hæftet fast til skulderen og strikkede under samværet, mændene bakkede på piber og så snakkedes der. Dagens begivenheder blev vendt, den nærmeste fremtid drøftet og altid sluttedes med en salme og en bøn. I boligen ved siden af missionshuset boede en spillemand fra Borris, Peder Eybye. Han og konen hørte ganske vist til missionen, men Peder Eybye var så glad for sin violin og de gamle dansemelodier, at han ofte lod dem lyde til stor fortrydelse for konen. Hun mente, dans var synden over alle synder. Samme Peder Eybye havde en stor samling af piber og ure. Hver dag gik han ned på stationen for at stille sit ur efter stationsuret, der daglig blev rettet ind efter telegrafisk melding om dansk normaltid.

Postbudene, der som nævnt sorterede post i ventesalen, havde luret hans sædvane af, og en dag spillede de ham et pus. Stationsuret blev stillet forkert lige inden han kom, og rettet påny, da han var gået. Han fandt aldrig ud af, hvorledes det gik til, at hans ur ikke passede. I øvrigt fortalte han, at

han i sin samling havde et pibehoved, der var lavet af fugleøjetræ.

Peter Ahle, der boede på Solbakken 8, var veteran fra krigen 1864. Han var en utrolig levende fortæller, og byens børn kom ofte i stort tal for at høre om hans oplevelser. En hædersmand var han helt igennem og dertil dybt religiøs, men få en svunden verden til at tone frem for os børn magtede han som kun få gør det. Han var med på Dybbøl i nederlagets stund april 1864, men slap uskadt fra rædslerne.

Et sted skal der stoppes. Lad billedet af en ældre generation, der modtog den tids videbegærlige børn med en redelig fortællen være det sidste. Otto Busch har arvet den glæde ved at fortælle om en svunden tid, og den glæde skulle gerne mange endnu få berigelse af.